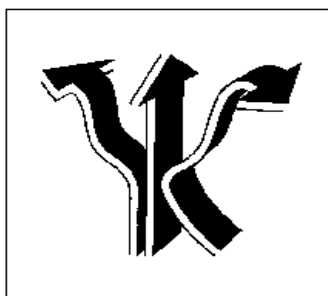

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ
з дисципліни
«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»**

(для бакалаврів)

Київ 2016

Підготовлено професором кафедри соціології та соціальної роботи
Поповим В.Ж.

Затверджено на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи
(протокол № 4 від 22.11.2016 р.)

Схвалено Вченою радою Українсько-Азербайджанського Інституту
соціальних наук і самоврядування Г.А. Алієва
(протокол № 4 від 24.11.2016 р.)

Попов В.Ж. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Правове регулювання соціального забезпечення» (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2016. – 43 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, зміст дисципліни «Правове регулювання соціального забезпечення», зміст самостійної роботи студентів, список літератури.

©Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2016

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів в рамках навчальної дисципліни «Правове регулювання соціального забезпечення» передбачає формування самостійності у здобутті знань, способах оволодіння складними вміннями і навичками бачити зміст та мету роботи, організувати власну самоосвіту, вміння по-новому підходити до вирішення питань, оптимізувати пізнавальну і розумову активність і самостійність, здатність до творчості.

Метою організації самостійної роботи студентів є формування у студентів сучасної системи поглядів та спеціальних знань у галузі соціальної політики, практичних засад соціальної допомоги, національного законодавства щодо соціальної допомоги незахищеним верствам населення.

Визначення проблеми соціально-правового захисту прав та гарантій людини у нових економічних та соціокультурних умовах - важливий крок у становленні єдиних міжнародних стандартів соціальної роботи у демократичному суспільстві. Зміна основних підходів до визначення, осмислення та реалізації прав людини в Україні, удосконалення національного механізму контролю за дотриманням чинного законодавства у сфері соціальної роботи зумовлює необхідність обґрунтованого та систематизованого їх вивчення студентами – майбутніми фахівцями.

Враховуючи актуальність проблеми та необхідність ознайомлення студентів із правовими засадами соціальної роботи з населенням, що відповідають міжнародним нормам, чинному Законодавству України розроблено навчальну програму «Правове регулювання соціального забезпечення».

Мета дисципліни полягає у вивченні державно-правових засад у сфері соціального захисту населення, особливо сім'ї, дітей, жінок та соціально незахищеного населення; визначенні принципів та критеріїв вибору методів соціальної роботи відповідно до чинних нормативно-правових актів; набутті навичок вільного орієнтування в нормативно-законодавчих актах з соціального захисту населення; формуванні навичок практичного застосування норм соціального права в конкретних ситуаціях.

Завдання дисципліни:

розкрити сутність та еволюцію соціального захисту населення та особливості соціального захисту дітей, жінок, сім'ї, соціально незахищених категорій населення;

виявити чинники, які впливають на розвиток системи соціального захисту населення: державна політика, державно-правові засади соціального захисту населення;

розкрити зміст законів та підзаконних актів, що стосуються реалізації соціальних прав дітей, молоді та інших категорій соціально незахищеного населення.

Самостійна робота студентів має дві складові: самостійна підготовка до аудиторних занять та підготовка до модульного контролю. Поряд з традиційними видами аудиторних занять, планується виконання індивідуальної аудиторної роботи під керівництвом викладача, коли проводиться колективне або індивідуальне консультування студентів та модульний контроль.

Після вивчення дисципліни студенти повинні **знати**:

- основні джерела та права соціального захисту;
- нормативно-правові акти, що регулюють здійснення соціального захисту різних категорій населення;
- причини, які зумовлюють формування та розвиток системи соціального захисту населення;
- історичні аспекти становлення соціального права в Україні та за рубежом;
- сучасні теорії та технології соціального захисту та соціального забезпечення;
- методи та форми здійснення соціально-правового захисту населення.

На основі цих знань повинні бути сформовані **уміння**:

- характеризувати документи правового поля України, призначені для захисту прав та інтересів соціально незахищених категорій населення;
- аналізувати основні законодавчі акти із захисту прав дітей та молоді та інших категорій населення;
- інтегрувати нові знання із соціально-правового захисту населення;
- виявляти чинники та механізми здійснення соціально-правового захисту населення;
- використовувати нормативно-правові документи в соціальній діяльності у різних соціальних інститутах;
- надати правову допомогу соціально незахищеним категоріям населення;
- аналізувати та розв'язувати ситуації в сфері соціального захисту, соціального забезпечення та обслуговування населення.

Засоби контролю знань студентів з дисципліни:

- *поточний контроль* студентів проводиться з метою перевірки засвоєння ними основних положень лекційного матеріалу. Він здійснюється на семінарських заняттях, шляхом опитування (письмового та усного), тестування, прослуховуванням доповідей та рефератів студентів, оцінки якості відповідей на контрольні запитання та індивідуальні та творчі завдання;

- *підсумковий (модульний) контроль* – здійснюється за рахунок аналізу результатів модульних контролів студентів за темами навчальної дисципліни.

Підсумкова оцінка розраховується як сумарний бал успішності кожного студента за заліковими модулями навчальної дисципліни та під час проведення заліку за означеним у навчальній програмі переліком питань;

- *підсумково-модульний контроль за дисципліну* здійснюється з урахуванням середньозваженого усіх оцінок за залікові модулі. Підсумково-модульна оцінка може перескладатися з метою її підвищення в період проведення тижнів академічного контролю за означеними у навчальній програмі переліком питань.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з дисципліни «Правове регулювання соціального забезпечення»

Самостійна робота студентів є основною формою оволодіння знаннями у вільний від аудиторних занять час.

До самостійної роботи належать такі види робіт, які студенти виконують під час підготовки до всіх аудиторних занять, у процесі підготовки індивідуальних завдань, навчально-пошукової або науково-дослідної діяльності. Це не залежить від того, здійснюється робота за умов консультування викладачем, або без його участі; поза розкладом, або за розкладом, що регламентує самостійну підготовку.

З дисципліни «Правове регулювання соціального забезпечення» рекомендуються такі види самостійної роботи:

- самостійне вивчення й поглиблене опрацювання певних розділів дисципліни та окремих питань;
- вивчення матеріалу лекцій за конспектами, підручниками і спеціальною літературою;
- підготовка до семінарських занять за допомогою статей з наукових періодичних журналів та авторефератів дисертацій;
- виконання індивідуальних завдань;
- виконання творчих завдань;
- підготовка до контрольних робіт та модульного тестування;
- написання рефератів;
- підготовка доповідей на студентські наукові конференції

Теми для самостійного вивчення й поглибленого опрацювання

При самостійному опануванні лекційного матеріалу доцільно звернути увагу на *наступні аспекти, які рекомендується занотувати до конспекту.*

Тема 2. «Сучасні моделі та механізми соціального захисту прав та інтересів населення»

1. Поняття та ознаки соціальних пільг.
2. Класифікація соціальних пільг.

1). *Поняття та ознаки соціальних пільг.* Соціальні пільги можна охарактеризувати за такими ознаками:

- вони спрямовуються на більш повне задоволення інтересів суб'єктів, полегшення умов їх життєдіяльності. Метою встановлення пільг є соціальний захист, покращення становища окремих категорій громадян;

- є своєрідним відхиленням від єдиних положень нормативного характеру та виступають засобом юридичної диференціації прав громадян, елементом їх спеціального правового статусу. Так, для певних категорій громадян встановлені правила, які полегшують вступ до навчальних закладів, гарантують безплатний проїзд у громадському транспорті, зменшують розмір оплати житлово-комунальних послуг тощо;

- виступають правомірними винятками виконання особою обов'язків, передбачених законодавством;

- закріплюються переважно у законах, якими визначаються особливості спеціального правового статусу певних категорій громадян.

Соціальними пільгами є ті, що надаються для життєзабезпечення громадян у зв'язку із зниженням рівня їх доходів нижче прожиткового мінімуму або втратою (зниженням) працездатності. Ці пільги належать до видів соціального забезпечення. Правовою підставою надання громадянам соціальних пільг є: настання соціального ризику за обставин, передбачених у законодавстві; наявність у особи особливих заслуг перед державою, що пов'язані із такими публічними подіями державного чи міжнародного значення, як військові дії, техногенні катастрофи, стихійні лиха тощо.

Соціальна пільга – це законодавче звільнення (повне чи часткове) особи від виконання нею свого обов'язку або надання їй додаткових прав при настанні соціального ризику чи за наявності у такої особи значних заслуг перед державою, що пов'язані із публічними подіями.

Соціальні пільги є додатковим видом соціального забезпечення. Вони надаються незалежно від того, отримує особа пенсію, допомоги чи заробітку плати. Їх роль полягає у забезпеченні додаткової підтримки особам, у яких пенсія та заробітна плата є меншими від прожиткового мінімуму. Соціальні пільги спрямовані на реалізацію конституційного права кожного громадянина на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло.

Збереження соціальних пільг є обов'язком держави. Вона повинна забезпечити громадянам доходи не нижчі від базового державного соціального стандарту – прожиткового мінімуму.

2). *Класифікація соціальних пільг.* Усі соціальні пільги, що передбачені чинним законодавством, поділяються на окремі види. Диференціація

соціальних пільг у законодавстві здійснюється за суб'єктами, яким вони надаються. Передбачено надання пільг – ветеранам війни, ветеранам праці, особам, які мають особливі заслуги перед державою, багатодітним сім'ям, особам, які постраждали від Чорнобильської катастрофи; дітям-сиротам, реабілітованим особам, пенсіонерам, інвалідам, дітям-інвалідам тощо.

За терміном надання соціальні пільги можна класифікувати на: постійні, що надаються впродовж тривалого часу; тимчасові, які надаються на певний обумовлений період. Окремо виділяють так звані надзвичайні пільги.

За ступенем персоніфікації соціальні пільги поділяють на одноособові та сімейні. З огляду на періодичність виділяють виплати одноразові та щомісячні.

За змістом всі соціальні пільги можна поділити на:

- житлово-комунальні (звільнення або зменшення плати за житло та (або) комунальні послуги; першочергове або позачергове забезпечення житлом осіб, які потребують поліпшення житлових умов; надання бюджетних кредитів та позик на індивідуальне житлове будівництво);

- медико-реабілітаційні (безоплатне або пільгове придбання ліків, безоплатне або пільгове санаторно-курортне лікування та виплата компенсації та невикористане право на пільгове санаторно-курортне лікування);

- транспортні (право безкоштовного проїзду громадян всіма видами пасажирського міського (комунального) та приміського транспорту);

- соціально-побутові (безкоштовне або пільгове встановлення телефонів, безкоштовне або пільгове користування телефоном, безоплатне або пільгове забезпечення автомобілем, позачергове влаштування до закладів соціального захисту, а також на обслуговування службами соціального захисту вдома, надання безпроцентної позики для організації підприємницької діяльності, сільського господарства тощо);

- соціально-трудова (позаконкурсне зарахування до вищих навчальних закладів при одержанні позитивних оцінок; позачергове працевлаштування за спеціальністю; переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності або штату та на працевлаштування у разі ліквідації підприємства; підвищений розмір виплати допомоги в разі тимчасової непрацездатності; використання щорічної відпустки у зручний для працівника час тощо).

Тема 6. «Основні законодавчі акти, що захищають права та інтереси усіх верств населення України»

1. Поняття права та його ознаки.
2. Функції права.
3. Норми права. Структура норми права.

1). *Поняття права та його ознаки.* Життя людей в суспільстві регулюється багатьма різноманітними нормами, які охоплюють всі сторони діяльності людини. В свою чергу дані норми об'єднуються за значущістю та напрямками впровадження. Суспільство потребує регулювання відносин між його членами, охорони та їх захисту. Регулювання і охорона суспільних відносин здійснюється за допомогою *соціальних норм*.

Право – це система загальнообов'язкових, формально визначених правил поведінки, які встановлюються, гарантуються і оберігаються державою з метою регулювання суспільних відносин.

Основні ознаки (властивості) права:

- нормативність – право складається із норм, загальних правил;
- всезагальність – єдиний для всіх суб'єкт права порядок регулювання суспільних відносин (найбільш загальне правило поведінки, що діє в типових випадках);
- системність – норми права тісно пов'язані між собою діють в єдності, з них складаються галузі та інститути права;
- формальна визначеність права – правові норми точні, а їх зміст закріплюється у вигляді закону або іншого нормативно-правового акту;
- забезпеченість права державою – держава забезпечує виконання правових норм, а в разі потреби використовує апарат примусу.

Принципи права – основні положення, закріплені в законі: законність, гуманізм, демократизм, єдність прав і обов'язків, внутрішня узгодженість, рівність громадян перед законом.

Об'єктивне право – це право, що діє в державі як загальна об'єктивна закономірність необхідності регулювання суспільних відносин людей. Це система загальнообов'язкових, формально визначених норм, які забезпечені державою і служать критерієм правомірної (дозволеної) і неправомірної (недозволеної) поведінки особи, служать тією основою, на базі якої визнається на практиці наявність або відсутність у особи юридичних прав і обов'язків.

Суб'єктивне право – це закріпленні певні юридичні можливості особи. Це право на свою юридичну поведінку, право на звернення до держави за захистом своїх юридичних можливостей.

Застосування права до кожного конкретного випадку супроводжується переходом від об'єктивного до суб'єктивного права. Тобто, поки норма права є загальною і поширюється на всі випадки певної сфери життєдіяльності, вона є об'єктивною. Коли ж ця норма торкається ситуації і реалізується в поведінці суб'єкта, то стає суб'єктивно.

2). *Функції права*. Функції права – це основні напрями його впливу на суспільні відносини. Призначення функцій полягає у тому, щоб визначити активну й багатогранну роль права в громадянському суспільстві з позиції його впливу на суспільні відносини між людьми.

Функції права діляться на загально соціальні і спеціально юридичні.

До *загальносоціальних* функцій впливу права на суспільні відносини належать:

- гуманістична – право охороняє і захищає права людства, народу, людини;
- організаторсько-управлінська – право суб'єктів права на розв'язання певних соціальних проблем;
- інформаційна – право інформує людей про волю законодавця;
- оціночно-орієнтаційна – поведінка людей оцінюється з позицій законів держави, вказує на безконфліктні, соціально допустимі шляхи і засоби задоволення потреб людини в межах правомірної поведінки;
- ідеологічно-виховна – право формує у людини певний світогляд, виховує в неї зразки правомірної поведінки;
- гносеологічна (пізнавальна) – право само виступає джерелом знань та інші функції.

До *спеціально юридичних* функцій права відносяться:

- регулятивна;
- охоронна.

Регулятивна функція спрямована на врегулювання суспільних відносин, шляхом закріплення бажаної поведінки в тих чи інших галузях чи інститутах права. Регулятивно-статична функція закріплює суспільний порядок у соціально неоднорідному суспільстві. Регулятивно-динамічна – забезпечує динамічний розвиток громадянського суспільства.

Охоронна функція спрямована на охорону відповідної системи суспільних відносин, на забезпечення їх недоторканості з боку правопорушників, недопущення правопорушень, зменшення або усунення їх з повсякденного життя.

3). *Норми права. Структури норм права.* Первинною ланкою системи права є нормативно-правовий припис (норми права). Це загальнообов'язкове, формально визначене правило поведінки суб'єкта права, що містить в собі державно-владне веління нормативного характеру, встановлюється, санкціонується і забезпечується державою для регулювання суспільних відносин.

Ознаки норми права, що відрізняють її від індивідуально-правового припису:

- узагальнює типові, тобто такі, що неодноразово повторюються, життєві ситуації;
- розрахована на невизначену кількість суспільних відносин;
- адресована не персоніфікованому колу суб'єктів, дозволяє окреслити межі поведінки усіх суб'єктів, що підпадають під таку ситуацію;
- діє в часі і просторі, за колом осіб безперервно;
- чинність дії правової норми припиняється чи скасовується уповноваженими суб'єктами.

За роллю і метою, предметом дії в регулюванні суспільних відносин правові норми можна розділити на такі види – регулятивні, охоронні, спеціалізовані, дефінітивні, виняткові, спеціальні.

Залежно від виду суспільних відносин, що врегульовуються конкретними нормами, а отже, від галузей права, до якої ці норми належать, норми поділяються на конституційні, цивільно-правові, адміністративні, кримінально-процесуальні, трудові, сімейні, кримінальні та ін.

За способом встановлення правил поведінки, тобто залежно від характеру, ступеня визначеності і категоричності вимог, що закріплені у правових нормах, норми бувають – імперативні, диспозитивні, рекомендаційні.

Правові норми виділяються за функціональним призначенням – матеріально-правові, процесуально-правові.

Щодо суб'єктів правотворчої діяльності правові норми класифікують як – правові норми законодавчих органів, правові норми виконавчих органів, правові норми Президента, правові норми всього населення (референдум).

Тема 7. «Законодавче забезпечення права на отримання послуг від соціальних служб»

1. Державні соціальні стандарти.
2. Державні соціальні гарантії.
3. Державний класифікатор соціальних стандартів і нормативів.

1). *Державні соціальні стандарти*. Державні соціальні стандарти – це встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій. Складовими цих стандартів виступають соціальні норми, соціальні нормативи та нормативи витрат (фінансування).

Соціальні норми – показники необхідного споживання продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг.

Соціальні нормативи – показники забезпечення освітніми, медичними, житлово-комунальними, соціально-культурними послугами.

Нормативи витрат (фінансування) – показники поточних і капітальних витрат з бюджетів усіх рівнів на забезпечення задоволення потреб на рівні, не нижчому від державних соціальних стандартів і нормативів.

Метою встановлення державних соціальних стандартів і нормативів є:

- визначення механізму реалізації соціальних прав та державних соціальних гарантій громадян, передбачених Конституцією України;
- визначення пріоритетів державної соціальної політики щодо забезпечення потреб людини в матеріальних благах і послугах та фінансових ресурсів для їх реалізації;
- визначення та обґрунтування розмірів видатків бюджетних коштів і коштів соціальних фондів на соціальних захист і забезпечення населення та утримання соціальної сфери.

Ці державні соціальні стандарти обов'язково враховуються при розробці програм економічного і соціального розвитку.

Класифікація соціальних нормативів здійснюється:

- за характером задоволення соціальних потреб;
- за рівнем задоволення цих потреб.

За характером задоволення соціальних потреб виділяють – нормативи споживання, нормативи забезпечення, нормативи доходу.

За рівнем задоволення соціальних потреб – нормативи раціонального споживання, нормативи мінімального споживання, статистичні нормативи.

Державні соціальні стандарти і нормативи, як правило, формуються, встановлюються і затверджуються в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України за участю та погодженням з іншими сторонами соціального партнерства.

За сферою застосування розрізняються такі види державних соціальних стандартів і нормативів – державні соціальні стандарти у сфері доходів населення, державні соціальні нормативи у сфері соціального

обслуговування, державні соціальні нормативи у сфері житлово-комунального обслуговування, державні соціальні нормативи у сфері транспортного обслуговування та зв'язку, державні соціальні нормативи у сфері забезпечення навчальними закладами, державні соціальні нормативи у сфері обслуговування закладами культури, державні соціальні нормативи у сфері обслуговування закладами фізичної культури та спорту, державні соціальні нормативи у сфері побутового обслуговування, торгівлі та громадського харчування.

2) *Державні соціальні гарантії.* Це встановлені законами мінімальні розміри оплати праці, доходів громадян, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги, розміри інших видів соціальних виплат, встановлені законами та іншими нормативно-правовими актами, які забезпечують рівень життя, не нижче прожиткового мінімуму.

Основні державні гарантії – мінімальний розмір заробітної плати, мінімальний розмір пенсії за віком, неоподатковуваний мінімум доходів громадян, розміри державної соціальної допомоги та інших соціальних виплат.

Крім основних, є ще інші державні соціальні гарантії. Законами України з метою надання соціальної підтримки населенню України в цілому та окремим категоріям громадян встановлюються державні гарантії щодо:

- рівня життя населення, яке постраждало внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС;
- рівнів оплати праці працівників різної кваліфікації в установах та організаціях, які фінансуються з бюджетів усіх рівнів;
- стипендій учням професійно-технічних та студентам вищих державних навчальних закладів;
- індексації доходів населення з метою підтримання достатнього життєвого рівня громадян та купівельної спроможності їхніх грошових доходів в умовах зростання цін;
- надання гарантованих обсягів соціально-культурного, житлово-комунального, транспортного, побутового обслуговування та обслуговування у сфері освіти, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту, торгівлі та громадського харчування;
- забезпечення пільгових умов задоволення потреб у товарах та послугах окремим категоріям громадян, які потребують підтримки.

Державні соціальні гарантії є обов'язковими для всіх державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності.

Надання державних соціальних гарантій здійснюється за рахунок бюджетів усіх рівнів, коштів підприємств, установ і організацій та соціальних фондів на засадах адресності та цільового використання.

З метою дотримання державних соціальних гарантій, оцінки ефективності державної соціальної політики, її впливу на рівень та якість життя в Україні здійснюється постійний державний моніторинг у сфері застосування та фінансового забезпечення державних соціальних стандартів і нормативів.

Основні засоби здійснення моніторингу:

- щомісячна оцінка вартісної величини основних державних соціальних стандартів;

- ведення державного статистичного обліку щодо дотримання державних соціальних стандартів і нормативів;

- поточне коригування вартісних величин державних соціальних нормативів та нормативів фінансування залежно від зміни цін та інших умов їх формування. За результатами моніторингу здійснюється перегляд розмірів державних соціальних гарантій у порядку, що визначається законами.

3). *Державний класифікатор соціальних стандартів і нормативів.* Розробляється відповідно до ст. 27 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» для забезпечення визначених Конституцією України соціальних прав та державних соціальних гарантій достатнього життєвого рівня для кожного, громадянина, законодавчого встановлення найважливіших державних соціальних стандартів і нормативів, диференційованого за соціально-демографічними ознаками підходу до визначення нормативів, наукового обґрунтування норм споживання, гласності та громадського контролю при визначенні та застосуванні.

Об'єктами класифікації є державні соціальні стандарти і нормативи у сферах: доходів населення, соціального обслуговування, житлово-комунального обслуговування, транспортного обслуговування та зв'язку, охорони здоров'я, забезпечення навчальними закладами, обслуговування закладами культури, обслуговування закладами фізичної культури і спорту, побутового обслуговування, торгівлі та громадського харчування, соціальної роботи з дітьми, молоддю та різними категоріями сімей.

Структурно Класифікатор складається з кодів та назв класифікаційних угруповань (розділів, підрозділів, груп, підгруп). Загальний код складається з кодів:

- Розділу – окремої сфери застосування державних соціальних стандартів та нормативів;

- Підрозділу – окремого соціального стандарту та нормативу;

Групи та підгрупи – деталізації соціального стандарту або нормативу.

Коди розділів складаються: з цифр від 1 до 10; коди підрозділів – від 1 до цифр, обумовлених переліком соціальних стандартів і нормативів; коди груп та підгруп – від 1 до цифр, обумовлених необхідною деталізацією соціальних стандартів і нормативів у межах підрозділів.

У додатку до Класифікатора визначені центральні та місцеві органи виконавчої влади, які відповідають за розробку, впровадження та проведення моніторингу державних соціальних стандартів і нормативів згідно з цим Класифікатором.

Теми доповідей та рефератів з дисципліни «Правове регулювання соціального забезпечення»

Тема 1.

Соціальна робота як гарантія дотримання прав людини

Теми доповідей:

1. Україна – соціальна держава: шляхи наближення до європейських стандартів соціально-правового захисту.
2. Гарантії соціальної держави щодо забезпечення прав і інтересів людини у нових соціальних умовах.
3. Історичне становлення соціально-правової підтримки людини, дитини, певних груп населення.
4. Конституційні засади соціальної роботи.

Теми рефератів:

1. Соціальне забезпечення – пріоритетний напрям соціальної політики держави.
2. Право громадян України на соціальне забезпечення.
3. Поняття та види принципів соціального забезпечення.
4. Загальна характеристика принципів права соціального забезпечення.

Література: [1-3, 5-6, 9]

Тема 3.

Стандарти ООН у сфері соціально-правового захисту

Теми доповідей:

1. Міжнародні акти: універсальне значення для всіх держав у справі захисту прав людини.
2. Загальна декларація як фундамент для визначення, реалізації і захисту прав людини.

3. Міжнародні пакти як договори, у яких сформульовані соціальні стандарти щодо забезпечення і захисту прав людини та основних свобод.

Теми рефератів:

1. Європейська соціальна хартія – основний документ в галузі захисту прав людини.

2. Механізм контролю захисту соціальних та економічних прав людини за Хартією.

3. Україна і європейські міжнародні стандарти соціальних та економічних прав людини.

4. Основний зміст статей Хартії та їх відповідність законодавству України.

5. Європейський кодекс соціального забезпечення: зміст соціальних стандартів.

Література: [2, 4-8, 10, 11, 13, 15-16]

Тема 7.

Законодавче забезпечення права на отримання послуг від соціальних служб

Теми доповідей:

1. Соціальні цінності та соціальні норми. Норми моралі і права.

2. Зміст категорії «права людини». Класифікація правових норм.

3. Зміст соціальних прав людини та їх державне забезпечення.

4. Характеристика основної форми права в Україні: ієрархія законів в системі законодавства України.

Теми рефератів:

1. Стан законодавчої бази в Україні щодо забезпечення права на отримання послуг від соціальних служб.

2. Загальні правила надання послуг соціальними службами.

3. Види соціальних послуг, що надаються державними та недержавними закладами.

4. Законодавче забезпечення діяльності соціального працівника щодо здійснення соціально-правового захисту населення

Література: [2, 7, 9, 12, 17-18]

Тема 11.

Захист сім'ї, прав дітей та молоді нормами Сімейного Кодексу

Теми доповідей:

1. Юридичне розуміння сім'ї.

2. Шлюбні відносини у соціально-правовому законодавстві.

3. Права членів сім'ї: дітей, батьків, неповнолітніх батьків.
4. Соціальні проблеми сімей. Соціальний захист молоді сім'ї.

Теми рефератів:

1. Умови і призначення окремих видів соціальної допомоги сім'ям з дітьми.
2. Державна соціальна допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням.
3. Поняття «малозабезпечена сім'я». Допомога малозабезпеченим.
4. Відмова від призначення соціальної допомоги сім'ям.
5. Державна соціальна допомога дітям віком до 16 років.

Література: [2, 7, 9, 12, 17-18]

Тема 13.

Соціальний захист жінок

Теми доповідей:

1. Правові основи захисту прав жінок.
2. Правові норми охорони здоров'я материнства.
3. Основні пільги для жінок.
4. Законодавство щодо регулювання зайнятості жінок.

Теми рефератів:

1. Державні соціальні стандарти захисту жінок в Україні.
2. Міжнародний досвід соціального захисту жінок.
3. Державна соціальна допомога самотнім матерям.

Література: [2, 7, 9, 12, 17-18]

Тема 16.

Соціально-правовий захист інвалідів та дітей-інвалідів

Теми доповідей:

1. Статус людей з особливими потребами та міжнародні стандарти їх соціального захисту.
2. Нормативно-законодавче регулювання соціального захисту інвалідів.
3. Сучасний стан забезпечення інвалідів.
4. Міжнародні документи про правовий захист дітей-інвалідів. Законодавче визнання дітей інвалідами.

Теми рефератів:

1. Забезпечення прав дітей-інвалідів.
2. Соціально-правова допомога сім'ям з хворими дітьми.
3. Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства і дітям інвалідам.

Література: [2, 7, 9, 12, 17-18]

Тема 17.

Соціальний захист людей похилого віку та самотніх

Теми доповідей:

1. Правове забезпечення соціальної підтримки людей похилого віку та самотніх.
2. Пенсійне законодавство України.
3. Види пенсій: пенсія за віком, дострокова пенсія безробітним, пільгова пенсія, пенсія за особливі умови праці.
4. Соціальне обслуговування людей похилого віку та самотніх.

Теми рефератів:

1. Соціальне обслуговування громадян похилого віку в Україні.
2. Міжнародний досвід соціального обслуговування громадян похилого віку.
3. Соціальні пільги громадянам похилого віку.

Література: [2, 7, 9, 12, 17-18]

Тема 21.

Адміністративне право України як галузь права і наука

Тема доповідей:

1. Поняття адміністративного права.
2. Предмет і метод адміністративного права.
3. Система та джерела адміністративного права.
4. Основні напрямки розвитку адміністративного права на сучасному етапі.

Література: [2, 7, 9, 12, 17-18]

Тема 23.

Предмет, метод, принципи і система цивільного права. Цивільне законодавство

Теми доповідей:

1. Предмет цивільного права.
2. Функції цивільного права.
3. Поняття та види джерел цивільного права.
4. Цивільно-правові угоди: суть цивільно-правових дій та їх види.

Література: [2, 7, 9, 12, 17-18]

Тема 24.

Право власності: загальні положення. Спадкове право. Спадкування за законом і за заповітом

Теми доповідей:

1. Форми і види права власності.
2. Поняття приватної власності.
3. Поняття спадщини та права спадкування.
4. Спадкування за законом.
5. Спадкування за заповітом.

Література: [2, 7, 9, 12, 17-18]

Тема 26.

Предмет, метод, система та джерела трудового права. Принципи та суб'єкти трудового права

Теми доповідей:

1. Предмет трудового права, метод, джерела, функції.
2. Зміст принципів трудового права.
3. Поняття і класифікація суб'єктів трудового права.
4. Правовий статус суб'єктів, його види і зміст.

Література: [2, 7, 9, 12, 17-18]

Тема 28.

Поняття, метод, принципи і система сімейного права України.

Теми доповідей:

1. Принципи і система сімейного права.
2. Сімейний кодекс України.
3. Державна охорона сім'ї.
4. Загальні засади регулювання сімейних відносин.
5. Права та обов'язки матері, батька і дитини.

Література: [2, 7, 9, 12, 17-18]

Вказівки до написання реферату

При підготовці реферату студент повинен ознайомитись з навчальними посібниками, переліченими в списку літератури, а також самостійно зайнятися пошуком літератури з відповідного питання. Необхідно знайти

глави чи розділи, які містять матеріал щодо конкретного питання та ретельно вивчити (прочитати, зрозуміти, законспектувати) його.

У рефераті потрібно концентровано викласти основний зміст відповідей на поставлені питання. По кожному питанню необхідно зробити стислий висновок. Відповіді на питання повинні бути досить повними, самостійними, відображати рівень загальної культури та спеціальних знань студентів.

Обсяг реферату - 15-20 сторінок друкованого тексту. На початку роботи потрібно вказати тему реферату, викласти зміст реферату, який відбиватиме структуру роботи (чіткий порядок побудови тексту, зв'язок між окремими частинами). *Структура реферату* має бути такою: титульний лист (назва навчального закладу, інститут; кафедра, дисципліна, з якої виконується реферат; тема; прізвище, ім'я та по-батькові студента, який виконав реферат; прізвище, ім'я та по-батькові викладача, який має перевірити реферат; місто та рік виконання роботи); план роботи; вступ (де викладена актуальність та основні положення обраної теми, об'єкт та предмет аналізу); основна частина (основний зміст розглянутих питань); висновки; список використаної літератури (потрібно вказати навчальні посібники та додаткову літературу, що використані при написанні).

Особливу увагу слід приділити *оформленню* реферату. Він повинен бути виконаний охайно, ретельно. Кожне питання, має підпитання, закінчується коротеньким висновком. Кожен розділ роботи починається з нової сторінки. Всі сторінки мають бути пронумеровані (крім першої - титульної) у відповідності до плану роботи.

Теми індивідуальних завдань

1. Законспектувати основні розділи та статті Конституції України, що стосуються соціального захисту населення.
2. Охарактеризувати складові соціального захисту в Україні. Зробити схему «Структура соціального захисту в Україні».
3. Визначити основний механізм здійснення соціального захисту.
4. Скласти модель соціального захисту населення.
5. Охарактеризувати зміст Конвенції ООН про права дитини.
6. Виявити існуючі механізми захисту прав дитини.
7. Підготувати таблицю щодо прав та обов'язків дітей у сім'ї.
8. Скласти таблицю основних Конвенцій МОП з соціальних питань
9. Підготувати інформаційне повідомлення на тему: «Нормотворча діяльність МОП».

10. Розкрити сутність основних положень конкретної Конвенції МОП (за вибором).
11. Порівняти основні положення Конвенції МОП (за вибором) з доповненнями та новими нормами у відповідній Рекомендації МОП.
12. Опрацювати методичку реалізації соціальних прав у державі. Заповнити за методикою (план аналізу додається) здійснення реалізації права на отримання соціальних послуг від соціальних служб. Зробити висновки щодо ступені реалізації.
13. Законспектувати основні визначення та загальні положення Закону України «Про соціальні послуги».
14. Ознайомитися з основними нормативно-правовими документами, які регулюють діяльність соціальних служб.
15. Розкрити значення Закону України «Про соціальні послуги».
16. Розкрити зміст та основні правила надання соціальних послуг соціальними службами.
17. Розкрити роль Державного класифікатора соціальних стандартів у визначенні переліку соціальних послуг.
18. Визначити за законодавством України права дітей та молоді та інших категорій населення: на охорону здоров'я (Закон України „Про охорону здоров'я”, Закон України «Про охорону дитинства»); на медичну допомогу (Закон України „Про охорону здоров'я”); на соціальну допомогу (Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям»).
19. Законспектувати статті Закону України „Про охорону здоров'я”, що стосуються дітей та молоді.
20. Записати у словник терміни та поняття, які вживаються у сфері охорони здоров'я та надання медичної та соціальної допомоги.
21. Підготувати доповідь про право дітей бути здоровими за Конституцією України, Законами України „Про охорону здоров'я” та „Про освіту”.
22. Розкрити права на охорону здоров'я різних категорій населення: дітей та молоді; сім'ї; жінок; людей похилого віку; інвалідів
23. Проаналізувати міжнародні акти ООН та Закони України із питань освіти неповнолітніх.
24. Розкрити повноваження місцевих органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в галузі освіти.
25. Охарактеризувати соціальні напрямки Закону України „Про загальну середню освіту”.
26. Проаналізувати соціальну спрямованість Закону України „Про професійно-технічну освіту” (навчання, відпочинок, права, обов'язки та заохочення учнів, соціальний захист інвалідів, дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків).
27. Вичленити соціально-правові аспекти по захисту прав у здійсненні харчування дітей у навчально-виховних закладах.
28. Виокремити соціальні гарантії, права та обов'язки учасників роботи

- по працевлаштування випускників вищих закладів освіти.
- 29.Виокремити соціально-правові гарантії держави працівникам закладів освіти.
 - 30.Проаналізувати та дати характеристику відповідальності батьків за навчання дітей, які потребують допомоги з боку держави, у закладах освіти.
 - 31.Законспектувати основні положення Закону України «Про освіту».
 - 32.Скласти таблицю відповідальності батьків за навчання дітей та обов'язків дітей та молоді щодо своєї освіти згідно Конституції України, Закону „Про освіту” та Сімейного Кодексу України.
 - 33.Порівняти вимоги щодо набуття освіти у міжнародних документах та документах України.
 - 34.Вичленити основні соціальні права дітей та молоді на користування та володіння житлом за міжнародними документами та Конституцією України.
 - 35.Виокремити особисті немайнові права та обов'язки батьків і дітей.
 - 36.Охарактеризувати майнові правовідносини батьків і дітей.
 - 37.Виявити права неповнолітніх при приватизації житла.
 - 38.Законспектувати норми Житлового Кодексу, що стосуються прав дітей та молоді.
 - 39.Виявити механізми соціального захисту прав дітей та молоді щодо майна (за нормами Цивільного кодексу України)
 - 40.Скласти таблицю житлових прав дітей та молоді та обов'язків батьків, опікунів та піклувальників щодо дотримання гарантій по забезпеченню житлом (за нормами Сімейного кодексу України)
 - 41.Запропонувати для групового аналізу ситуацію з метою виявлення житлових та майнових прав та обов'язків дитини.
 - 42.Права дитини в сім'ї. Міжнародні акти ООН з питань захисту прав дитини в сім'ї. Скласти таблицю.
 - 43.Шлюбні відносини неповнолітніх у соціально-правовому законодавстві.
 - 44.Права та обов'язки батьків. Права неповнолітніх батьків. Скласти таблицю.
 - 45.Розкрити механізми соціально-правового захисту дітей через виплату аліментів.
 - 46.Законспектувати статті Сімейного Кодексу, що стосуються прав дітей та молоді.
 - 47.Законспектувати Закон України „Про охорону дитинства” стосовно соціально-правового захисту сім'ї.
 - 48.Виявити механізми захисту прав дітей та молоді нормами Сімейного Кодексу.
 - 49.Охарактеризувати міжнародні акти ООН про працю.
 - 50.Проаналізувати соціальне право молоді на перше робоче місце та охорона праці неповнолітніх.
 - 51.Охарактеризувати положення законодавства України про тривалість

- робочого часу та норми виробітку неповнолітніх.
52. Проблеми та їх вирішення як основа соціального захисту при розірвання трудової угоди з неповнолітнім.
 53. Роль і завдання державної служби зайнятості населення як соціального гаранта прав дітей та молоді в Україні.
 54. Проаналізувати права, обов'язки та соціальні гарантії учнів, слухачів та випускників професійно-технічного навчального закладу.
 55. Законспектувати статті Кодексу про працю, що мають відношення до соціального захисту прав дітей та молоді.
 56. Виявити механізми соціального захисту прав дітей та молоді щодо праці.
 57. Скласти таблицю прав та обов'язків дітей та молоді щодо праці в Україні та за рубежом.
 58. Розробити рольову гру про прийняття та звільнення з роботи неповнолітнього.
 59. Розкрити сутність жіночого питання. Чи насправді жінки мають рівні права з чоловіками?
 60. Охарактеризуйте соціальний статус жінки, його зміну в умовах трансформації суспільства.
 61. Розкрийте роль жінки в економіці та політиці.
 62. Законспектувати статті Сімейного Кодексу, що стосуються прав жінок.
 63. Виявити механізми захисту прав жінок нормами Сімейного Кодексу.
 64. Перерахувати пільги, що надаються державою жінкам.
 65. Розкрити зміст соціально-правового лекторію для жінок на виробництві.
 66. Розкрити діяльність органів влади по виявленню дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків.
 67. Окреслити завдання органів опіки і піклування по соціальному захисту дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків.
 68. Розкрити права і обов'язки опікуна і піклувальника.
 69. Вичленити пільги встановлені державою дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків. Окреслити соціально-правозахисні пільги, що встановлені державою для даної категорії дітей – випускників шкіл.
 70. Законспектувати законодавчі документи, що стосуються соціального захисту дітей-сиріт.
 71. Підготувати таблицю щодо прав та обов'язків опікунів та піклувальників.
 72. Виявити механізми соціального захисту прав дітей-сиріт.
 73. Міжнародні документи про правовий захист людей похилого віку та самотніх.
 74. Соціальний захист людей похилого віку нормами українського законодавства.
 75. Забезпечення соціальних прав людей похилого віку на соціально-

- побутове та медичне обслуговування.
76. Соціально-правова допомога людям похилого віку та самотнім.
 77. Виявити механізми, що захищають права та інтереси людей похилого віку.
 78. Міжнародні документи про правовий захист дітей-інвалідів.
 79. Законодавче визнання дітей інвалідами та їх соціальний захист нормами українського законодавства.
 80. Забезпечення соціальних прав дітей-інвалідів на навчання, працю, матеріальне, соціально-побутове та медичне обслуговування.
 81. Соціально-правова допомога сім'ям з хворими дітьми
 82. Законспектувати документи, що захищають права дітей-інвалідів.
 83. Виявити механізми, що захищають права та інтереси інвалідів.
 84. Проаналізувати виконання прав дітей-інвалідів та їх сімей в Україні, навести приклади.
 85. Визначити категорій дітей, які потерпіли від Чорнобильської катастрофи.
 86. Соціальний захист дитини, потерпілої від Чорнобильської катастрофи.
 87. Компенсації і пільги, що передбачені дітям – жертвам Чорнобильської катастрофи та їх батькам.
 88. Законспектувати документи, що захищають права потерпілих від Чорнобильської катастрофи.
 89. Виявити механізми, що захищають права та інтереси потерпілих від Чорнобильської катастрофи.
 90. Соціальний захист ВІЛ-інфікованої дитини.
 91. Спеціальні зобов'язання ВІЛ/СНІД хворих
 92. Відповідальність медичних та соціальних працівників за порушення законодавства.
 93. Законспектувати документи, що захищають права ВІЛ/СНІД хворих.
 94. Виявити механізми, що захищають права та інтереси медичних та соціальних працівників.
 95. Охарактеризувати здійснення підготовки до військової служби в Україні.
 96. Окреслити права й обов'язки юнаків, які проходять допризовну та призовну підготовку.
 97. Виявити, які можуть бути порушення законодавства України у даній сфері.
 98. Виокремити правила відстрочки від призову.
 99. Охарактеризувати альтернативну військову службу та вимоги до юнаків, що вступають до неї.

Вказівки до виконання індивідуальних завдань

Для активізації самостійної роботи студентів та здійснення поточного контролю знань пропонується виконання індивідуальних та творчих завдань. Теми індивідуальних та творчих завдань дозволяють активізувати комунікативні аспекти навчального процесу, надають студенту можливість розкрити свій творчий потенціал.

Індивідуальні та творчі завдання можуть носити як теоретичний, так і практичний характер. Ці форми самостійної роботи студентів розглядаються, по-перше, як метод популяризації соціального знання, по-друге, як можливість побачити позицію студента та спосіб її реалізації, по-третє, як метод активізації навчальної свідомості, подолання стереотипів та пошук нових форм вивчення соціальної дійсності. Підґрунтям для цього виступає сама форма завдання, яка поєднує індивідуальну позицію автора з необхідністю наукового її обґрунтування. Крім інтелектуального напруження, яке сприяє активізації мислення студента, творче завдання дозволяє найбільш повно розкритися студенту, тому що він бачить необхідність свого втручання в проблему, що досліджується.

Виконання індивідуальних та творчих завдань передбачає: вибір теми із переліку тем, запропонованих викладачем; відповідність викладеного матеріалу назві завдання; певний ступінь самостійності та творчості студента в осмисленості і викладенні теми завдання; логічність викладеного матеріалу.

Виконання індивідуальних та творчих завдань формує у студента:

- навички формулювання і аргументування власної точки зору;
- вміння аналізувати складні суспільні проблеми;
- вміння самостійно здобувати необхідну інформацію;
- навички критичного аналізу соціальної реальності та застосування набутих теоретичних знань для їх практичного вирішення.

Алгоритм організації виконання індивідуальних завдань включає поетапне спрямування аналітичної діяльності студента на аналіз представленого матеріалу, постановку проблеми и завдань з підвищення якості емпіричних досліджень та контролю викладача за дослідницьким процесом, внаслідок чого визначається динаміка переростання у студентів навичок навчальної роботи у вміння наукового пізнання. З дисципліни передбачені наступні форми індивідуальних завдань:

- розв'язання ситуаційних завдань;
- виконання творчих завдань;
- індивідуальне науково-дослідне завдання.

Залежно від індивідуальних пізнавальних можливостей студентів викладач, по-перше, диференціює рівень складності індивідуальних завдань (чи буде матеріал вивчатися студентом самостійно або під керівництвом викладача, а саме якщо студент спроможний без зайвих зусиль та затрат часу глибоко дослідити проблему самостійно, викладач може виконувати лише консультативну або контролюючу функцію, у протилежному випадку – викладач здійснює систематичне «супроводження» виконання індивідуального завдання); по-друге, визначити рівень співвідношення прояву студентами репродуктивних та продуктивних навичок та вмінь під час виконання індивідуального завдання; по-третє, використовувати, у разі необхідності, засоби стимулювання дослідницької активності студентів (результати роботи можуть бути використані для наукової публікації, виступу на конференції, практично реалізовані під час виробничої або дипломної практик тощо); по-четверте, використовуючи диференційний підхід визначити «контрольні точки», методи контролю та самоконтролю виконання студентами індивідуального завдання; по-п'яте, продумати альтернативні варіанти виконання студентом індивідуального завдання на випадок відхилення реального навчального процесу від запланованого.

З кожного змістового модуля дисципліни студент зобов'язаний, обрати й опрацює одну із запропонованих у переліку тем. Варто обирати так, щоб вона викликала інтерес або була пов'язана з практичною діяльністю студента, а також сприяла максимальному застосуванню знань та набуттю практичного досвіду.

Обсяг індивідуальної роботи - 10-15 сторінок друкованого тексту, відповідно вдвічі більше - рукописного. На початку роботи потрібно вказати тему та викласти зміст, який відбиватиме структуру роботи (чіткий порядок побудови тексту, зв'язок між окремими частинами). Структура індивідуальної роботи має бути такою: титульний лист (прізвище, ім'я та по-батькові студента; факультет, назва навчального закладу; дисципліна, з якої виконується робота; тема індивідуального завдання; прізвище, ім'я та по-батькові викладача; місто та рік виконання роботи); зміст роботи; вступ (де викладена актуальність та основні положення обраної теми або тем, об'єкт та предмет аналізу); основна частина (розглянуті питання); висновки; список використаної літератури (потрібно вказати навчальні посібники та додаткову літературу, використані при виконанні індивідуального завдання). Всі сторінки мають бути пронумеровані (крім першої - титульної) та відповідно відображені в плані роботи.

Особливу увагу слід приділити оформленню індивідуальної роботи. Вона повинна бути виконана охайно, ретельно. Кожна відповідь

розпочинається з назви питання, закінчується коротеньким висновком. Кожен розділ роботи починається з нової сторінки.

Використовуючи програмне забезпечення MS PowerPoint, студент у довільній формі презентації викладає основні положення обраних тем. Захист індивідуальних завдань відбувається під час індивідуально-консультативних занять, які заплановані 1 раз на семестр (згідно розкладу занять). Оцінка за виконання індивідуальних завдань заносяться у журнал навчальної групи та враховується під час підсумкового контролю з дисципліни.

Засоби контролю самостійної роботи студентів

Контроль успішності студента включає наступні види: поточний, модульний за окремий змістовий модуль, підсумковий модульний за всю навчальну дисципліну, семестровий (академічний):

- **поточний контроль** проводиться з метою перевірки засвоєння студентами основних положень лекційного матеріалу і матеріалу, опрацьованого ними під час самостійної роботи; передбачає оцінювання успішності студентів під час аудиторних (семінарських, індивідуальних) занять та виконання ними окремих індивідуальних, контрольних завдань (написання рефератів, тематичних або інформаційно-наукових повідомлень тощо). При поточному контролі оцінюється: рівень оволодіння навчальним матеріалом, набутих знань, навичок і вмінь, активність і сумлінність роботи студентів на семінарських заняттях, результати виконання ними індивідуальних завдань, якість і повнота підготовлених студентами рефератів або тематичних повідомлень.

Основними видами (засобами) поточного контролю є:

- ✓ експрес-опитування (або «фронтальне» опитування), яке здійснюється на початку кожного семінарського заняття протягом 5 – 7 хвилин. Студенти письмово відповідають на поставлене викладачем запитання, яке формулюється у вигляді суттєвої проблеми конкретного змістового модуля. Оцінка за експрес-опитування враховується при виставленні загальної оцінки роботи студента на семінарському занятті;

- ✓ опитування студентів з основних питань семінарського заняття;

- ✓ оцінювання підготовлених студентами на семінарське заняття рефератів, тематичних повідомлень тощо;

- ✓ перевірка у позанавчальний час або під час спланованих індивідуальних занять відпрацьованих студентом матеріалів за пропущені ним аудиторні заняття (лекцію чи семінарське заняття);

✓ перевірка відпрацьованих навчальних матеріалів студентами, які займаються за індивідуальним планом навчання;

• **модульний контроль за окремим змістовим модулем** - оцінювання в балах рівня опрацювання студентом теоретичного і практичного матеріалу в межах окремого змістового модуля навчальної дисципліни, успішності виконання ним фонду індивідуальних завдань.

При модульному контролі оцінюється в балах рівень теоретичної (знань) та практичної (навичок і вмінь) підготовки студента за всі змістові модулі, що складають окремий заліковий модуль.

Форма проведення модульного контролю – письмова (під час останнього семінарського заняття в межах конкретного залікового модуля).

• **підсумковий модульний контроль** - це накопичена студентом за всі залікові модулі та науково-дослідницьку роботу сума балів за бально-рейтинговою шкалою, яка переводиться в оцінку за національною шкалою.

Отримана студентом оцінка за національною шкалою може перескладатися з метою її підвищення за бажанням самого студента в період проведення тижня семестрового (академічного) контролю.

семестровий (академічний) контроль передбачає проведення заліку за дисципліну, під час якого студенту виставляється остаточна оцінка за навчальну дисципліну, яка визначається як середньозважена за результатами підсумкового модульного контролю та результату перескладання оцінки за навчальну дисципліну. Залік проводиться за класичною формою - усно, за переліком питань до підсумкового контролю.

З дисципліни передбачені такі критерії оцінки самостійної роботи студента:

- самостійне вивчення й поглиблене опрацювання певних змістових модулів дисципліни та окремих питань – до 5 балів;
- вивчення матеріалу лекцій за конспектами, підручниками і спеціальною літературою – до 3 балів;
- підготовка реферату – до 10 балів;
- виконання індивідуальних, творчих завдань – до 10 балів;
- розв'язання ситуативних завдань – до 5 балів;
- підготовка доповідей на студентських наукових конференціях – до 20 балів.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Україна – соціальна держава: шляхи наближення до європейських стандартів соціально-правового захисту.
2. Гарантії соціальної держави щодо забезпечення прав і інтересів людини у нових соціальних умовах.
3. Історичне становлення соціально-правової підтримки людини, дитини, певних груп населення.
4. Конституційні засади соціальної роботи.
5. Поняття соціального захисту населення.
6. Співвідношення понять «соціальний захист» та «соціальна робота».
7. Моделі соціального захисту населення.
8. Соціальний захист в Україні.
9. Особливості соціального захисту різних категорій населення за рубежем.
10. Міжнародні акти: універсальне значення для всіх держав у справі захисту прав людини.
11. Загальна декларація як фундамент для визначення, реалізації і захисту прав людини.
12. Міжнародні пакти як договори, у яких сформульовані соціальні стандарти щодо забезпечення і захисту прав людини та основних свобод.
13. Роль Міжнародної організації праці (МОП) у створенні соціальних норм.
14. Юридичний механізм Конвенцій та Рекомендацій МОП.
15. Загальна характеристика Конвенцій та Рекомендацій МОП із соціальних питань.
16. Законодавство України і вимоги Конвенцій МОП
17. Європейська соціальна хартія – основний документ в галузі захисту прав людини.
18. Механізм контролю захисту соціальних та економічних прав людини за Хартією.
19. Україна і європейські міжнародні стандарти соціальних та економічних прав людини.
20. Основний зміст статей Хартії та їх відповідність законодавству України.
21. Європейський кодекс соціального забезпечення: зміст соціальних стандартів.
22. Соціальні цінності та соціальні норми. Норми моралі і права.
23. Зміст категорії «права людини». Класифікація правових норм.
24. Зміст соціальних прав людини та їх державне забезпечення.
25. Характеристика основної форми права в Україні: ієрархія законів в системі законодавства України.
26. Стан законодавчої бази в Україні щодо забезпечення права на отримання послуг від соціальних служб.
27. Загальні правила надання послуг соціальними службами.

28. Види соціальних послуг, що надаються державними та недержавними закладами.
29. Законодавче забезпечення діяльності соціального працівника щодо здійснення соціально-правового захисту населення
30. Законодавство і нормативні акти України щодо права на одержання медичної допомоги.
31. Соціальний захист дітей та молоді та їх сімей і охорона здоров'я.
32. Особливості дії Закону України «Про освіту».
33. Права, обов'язки, пільги і гарантії учасників навчального процесу.
34. Право на спеціальну освіту дітей з особливими потребами
35. Основні соціальні права дітей та молоді на користування та володіння житлом за міжнародними документами та законодавством України.
36. Право на житло – конституційне право кожної дитини мати право на житло на рівні з батьками. Право неповнолітнього при приватизації житла. Правова норма при укладанні угод з органом опіки та піклування.
37. Особисті немайнові права та обов'язки батьків і дітей. Майнові правовідносини батьків і дітей.
38. Юридичне розуміння сім'ї.
39. Шлюбні відносини у соціально-правовому законодавстві.
40. Права членів сім'ї: дітей, батьків, неповнолітніх батьків.
41. Соціальні проблеми сімей. Соціальний захист молоді сім'ї.
42. Міжнародні механізми захисту прав та інтересів дітей.
43. Забезпечення дотримання прав дітей, які потребують особливої уваги.
44. Права дітей у законодавстві України.
45. Правові основи захисту прав жінок.
46. Правові норми охорони здоров'я материнства.
47. Основні пільги для жінок.
48. Законодавство щодо регулювання зайнятості жінок.
49. Соціально-правове вирішення проблем працевлаштування підлітків та молоді.
50. Зовнішні прояви порушення права на працю.
51. Нормативні документи, які регламентують соціальну роботу з безробітними.
52. Особливості діяльності соціального працівника щодо захисту прав та інтересів дітей-сиріт.
53. Особливості практичного консультування дітей-сиріт, дітей, що залишилися без батьківського піклування, піклувальників та опікунів
54. Статус людей з особливими потребами та міжнародні стандарти їх соціального захисту.
55. Нормативно-законодавче регулювання соціального захисту інвалідів.
56. Сучасний стан медичного забезпечення інвалідів Пенсійне забезпечення інвалідів Доступ інвалідів до освіти

- Працевлаштування інвалідів Доступ інвалідів до об'єктів соціальної інфраструктури
57. Міжнародні документи про правовий захист дітей-інвалідів. Законодавче визнання дітей інвалідами.
 58. Забезпечення прав дітей-інвалідів на навчання, працю, матеріальне, соціально-побутове та медичне обслуговування.
 59. Соціально-правова допомога сім'ям з хворими дітьми.
 60. Правове забезпечення соціальної підтримки людей похилого віку та самотніх.
 61. Пенсійне законодавство України.
 62. Види пенсій: пенсія за віком, дострокова пенсія безробітним, пільгова пенсія, пенсія за особливі умови праці.
 63. Підвищення пенсій. Одночасне призначення двох видів пенсії. Виплата пенсій. Порядок представлення та оформлення документів для призначення пенсії.
 64. Соціальне обслуговування людей похилого віку та самотніх.
 65. Визначення категорій дорослих та дітей, які потерпіли від Чорнобильської катастрофи.
 66. Підтвердження статусу особи, потерпілої від Чорнобильської катастрофи.
 67. Компенсації і пільги, що передбачені дорослим, дітям – жертвам Чорнобильської катастрофи та їх батькам.
 68. Особливості законодавчої бази щодо захисту прав ВІЛ/СНІД хворих та соціальних та медичних працівників
 69. Основні та додаткові права і свободи ВІЛ/СНІД хворих. Додаткові (спеціальні) зобов'язання ВІЛ/СНІД хворих.
 70. Обов'язки медичних та соціальних працівників щодо здійснення соціально-правового захисту ВІЛ/СНІД хворих.
 71. Відповідальність медичних та соціальних працівників за порушення законодавства.
 72. Державна допомога, оформлення документів для її призначення.
 73. Особливості законодавчої бази щодо захисту прав допризовної та призовної молоді та військовослужбовців.
 74. Підготовка до військової служби юнаків. Права і обов'язки юнаків, які проходять допризовну і призовну підготовку.
 75. Відповідальність за порушення Закону. Умови застосування відстрочки від призову: за сімейними обставинами, за станом здоров'я, для продовження навчання, у зв'язку з депутатською діяльністю.
 76. Альтернативна служба як державна служба поза збройними силами чи іншими військовими формуваннями, що запроваджується замість проходження військової служби.
 77. Особи, які можуть проходити альтернативну службу.
 78. Соціально-правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей.
 79. Поняття адміністративного права, його предмет та метод. Система та джерела адміністративного права.

80. Поняття державного управління та його ознаки. Принципи державного управління.
81. Адміністративне право як наука.
82. Поняття державної служби та її проходження. Відповідальність державних службовців. Основні напрями реформування державної служби в Україні.
83. Поняття форм державного управління та їх види. Методи державного управління.
84. Поняття, предмет та метод цивільного права. Зв'язок цивільного права з іншими галузями права. Функції цивільного права.
85. Поняття та сутність принципів цивільного права.
86. Поняття та зміст правоздатності. Поняття та види дієздатності фізичних осіб.
87. Об'єкти цивільних прав, поняття і види.
88. Юридичні факти та їх класифікація. Акти цивільного стану.
89. Поняття, види та значення угод (правочинів). Умови недійсності угод. Умови дійсності угод: сторони, зміст, форми. Умови дійсності та наслідки недійсності угод.
90. Способи набуття права власності. Способи припинення права власності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Балакірева О.М., Яременко О.О. Рівень розповсюдження та структура вживання алкоголю та інших наркотичних речовин серед підлітків в Україні: соціологічний вимір. – К.: НВФ „Студцентр” / НИКА-Центр, 1998. – 144с .
2. Васильчик М.В., Медвідь М.К. Сачков Л.С. Збірник нормативних документів з безпеки життєдіяльності. – К.: Фенікс, 2000. – 896 с. – С.434-442, 517-560, 713-724.
3. Вихованці інтернатів про себе і своє життя / О.М. Балакірева (кер. авт. кол.), О.О. Яременко, Н.П. Дудар та ін. – К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 134 с. – (Сер.: На порозі самостійного життя: У 4 кн.).
4. Волинець Л.С. Права дитини в Україні: проблеми та перспективи / УІСД, Інститут дитинства. – К.: Логос, 2000. – 75 с.
5. Діяльність центрів соціальних служб для молоді України: сучасний стан і перспективи розвитку / Керівник авт. кол.: С.В. Толстоухова, В.В. Багай, О.В. Вакуленко, З.Г. Зайцева та ін. – К.: Академпрес, 1999. – 112 с.
6. Дитинство в Україні: права, гарантії, захист (збірник документів): частина I (248 с.) та частина II (292 с.) , АТ „Видавництво „Столиця”, 1998.
7. Дитяча праця в Україні/ О.О. Яременко (керівник авт. кол.), О.М. Балакірева, Л.С. Волинець та ін. – К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 132 с.
8. Довідник матері особливої дитини. Правова інформація. – К.: 1999. – 54 с.
9. Забарний Г.Г., Калюжний Р.А., Шкарлупа В.К. Основи держави і права. Навчальний посібник. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2002. – 3-е вид. доп. та перероб., – 384 с. – С. 214-236.
10. Законодавство, яке тебе захищає (Випускникові школи-інтернату для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування) / Авт.кол.: Л.С. Волинець, Т.В. Говорун, І.В. Пеша, М.Г. Афендулова, Л.І. Берліна, О.І. Карпенко, А.А. Філіпішина, О.О. Яременко. –К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 78 с. – (Сер.: На порозі самостійного життя: У 4 кн.; Кн. 2).
11. Захист і забезпечення дотримання житлових та майнових прав дітей : тематична Державна доповідь про становище дітей в Україні за підсумками 2001 року. – К.: Державний ін-т проблем сім’ї та молоді, 2002. – 160 с.
12. Знай свої права. Правовий посібник для молоді. – К.: Всеукраїнська молодіжна організація „Молодь проти корупції”, 2004. – 132 с.
13. Колпаков В.К. Адміністративне право України: Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 736 с. – С. 545-609.
14. Ковчина І.М. Підготовка студентів до соціально-правового захисту особистості: Навчально-методичний посібник / За заг. ред. А.Й. Капської. вид 2-ге, переробл. – К.: НПУ, 2005. – 196 с.

15. Ковчина І.М. Підготовка студентів до соціально-правового захисту школярів: Навчально-методичний посібник / За заг. ред. А.Й. Капської. – К.: НПУ, 2003. – 150 с.
16. Методичні рекомендації соціальним працівникам щодо соціального супроводу прийомних сімей / Н.М. Комарова (керівник авт. кол.), Г.М. Бевз, Л.С. Волинець та ін. – К.: Видавництво, 1999. – 103 с.
17. Молодь України у дзеркалі соціології / Заг. ред. О. Балакіревої і О. Яременка. – К.: УІСД, 2001. – 210 с.
18. Наша сім'я (Методичні рекомендації прийомним батькам) / Н.М. Комарова (керівник авт. кол.), Г.М. Бевз, Л.С. Волинець, З.Г. Зайцева та ін. – К.: Видавництво, 1999. – 80 с. – С. 6-28.
19. Нормативно-законодавчі документи з питань соціальної підтримки допризовної та призовної молоді, військовослужбовців та членів їхніх сімей, службовців за призовом. Частина I; Частина II; Частина III / Відповідальний за випуск Хоменко Л.В. – К.: УДЦССМ, 1998. – 44 с.
20. Організація і технології соціальної роботи з дітьми вулиці. За заг. редакцією проф. А.Й. Капської – К.: Інтернаціональний Союз. Ліга соціальних працівників України. 2003. – 260 с. – С. 144-146.
21. Права дитини. Посібник для журналіста. – К., 2002. – 116 с.
22. Права жінок у сучасному світі / За заг. ред. І.М. Пінчук, С.В. Толстоухової. – К.: УДЦССМ, 2000. – 112 с.
23. Правознавство: Навчальний посібник / За загальною редакцією В.Г. Гончаренка. – К.: Український інформаційно-правовий центр, 2002. – 385 с.
24. Праця дітей: проблема та дії у відповідь. Матеріали для семінарів-тренінгів: Пер. з англ. / Заг. ред. укр. вид. О.П. Петразук. – К.: Міленіум, 2002. – 168 с.
25. Прийомна сім'я: оцінка ефективності опіки (методичні рекомендації для соціальних працівників) / О.О. Яременко (керівник авт. кол.), Н.М. Комарова, Г.М. Бевз, Л.С. Волинець та ін. – К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 78 с.

Додаткова

26. Сімейне право України: Підручник. / За ред. Гопанчука В.С. – К.: Істина, 2002. – 304 с.
27. Словник-довідник для соціальних педагогів та соціальних працівників / За заг. ред. А.Й. Капської, І.М. Пінчук, С.В. Толстоухової. – К., 2000. – 260 с.
28. Соціальне становлення дитини у прийомній сім'ї: соціальний супровід: Навч.-метод. посіб. / Авт. кол.: Л.С. Волинець, А.Й. Капська, Н.М. Комарова, І.В. Пеша, Г.М. Бевз, Л.В. Долинська, О.О. Яременко. – К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 127 с.

29. Соціально-правовий захист молоді. Збірник наукових статей / Заг.ред. І.В. Козубовська, В.М. Великий. – Ужгород, 2002. – 319 с.
30. Старикова Л. Конвенція ООН з прав дитини – історичний аспект. / Упоряд. Г.М. Лактіонова та ін. – К.: Наук. світ, 2000. – 38 с.
31. Створення та функціонування прийомних сімей: Навчальний посібник для державних службовців / О.О. Яременко (керівник авт. кол.), Н.М. Комарова, Л.С. Волинець, І.В. Пеша. – К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 128 с.
32. Технології соціальної роботи з військовослужбовцями: Інформаційно-методичний збірник/Упорядник І.В.Пеша. – К.: ДЦССМ, 2003. – 335 с.
33. Типове положення про навчання з питань охорони праці. Затверджено Наказом Комітету по нагляду за охороною праці України № 27 від 17.02.99 ДНАОП 0.00-12-99. В: Васильчик М.В., Медвідь М.К., Сачков Л.С. Збірник нормативних документів з безпеки життєдіяльності. – К.: Фенікс, 2000. – 896 с. – С. 221-249, 254-264, 298-300, 418-422.
34. Україна: права людини в перехідний період / Під ред. В.І.Євінтова. – К.: Сфера, 2001. – 184 с.
35. Шость Н.В., Козир М.К., Ситник О.О. Енциклопедія сучасного права неповнолітніх. – Київ: «Рідна мова», 1997.
36. Юридичне консультування щодо прав та обов'язків неповнолітніх / Авт. кол. О.В. Вакуленко, Л.П. Шнеренко, О.Б. Янчук. – К.: Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2002. – Кн.. 1. – 23 с.
37. Як навчитися поважати себе й інших. Поради психолога (Випускникові школи-інтернату для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування) / Авт.кол.: Л.С. Волинець, Т.В. Говорун, І.В. Пеша, Г.М. Бевз, В.І. Юрченко, О.О. Яременко. – К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 79 с. – (Сер.: На порозі самостійного життя: У 4 кн.; Кн. 3).
38. Ковчина І.М., Агаркова Н.І. Підготовка до соціально-правового захисту дітей. Навч.-метод.посібник//За заг.ред. А.Й. Капської. – К.: Логос, 2003. – 40 с. – С. 19-38.
39. Сімейний Кодекс України від 10 січня 2002 р. Україна. Закони. – К.: Велес, 2003. – 75 с.
40. Борецька Н.П. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми. Монографія. – Донецьк: Янтра, 2001. – с.352.
41. Жіночі права: Крок за кроком: Практичний посібник з використання міжнародного закону про права людини і механізмів захисту прав жінок у контексті прав людини / Пер. з англ. М.Корчинської, Л.Малинець. – К.: Основи, 1999. – 249 с.
42. Становище дітей та жінок в Україні: Ситуаційний аналіз / ЮНІСЕФ;Укр.ін.-т соц. досліджень.-К.,2001.-62с.
43. Пенсійна система: поняття й терміни / Українська освітня програма ринкових реформ. – К. 2002. – 16 с.

44. Соціальний захист. Пенсійна реформа в Україні: Спеціальний випуск. – К., 1998. - №8. – 111с.

45. Бойко А.М. Соціальна робота з клієнтами, ВІЛ-інфікованими та хворими на СНІД: Метод. реком. з навчального курсу для магістеріум. - Ужгород: УжДУ, 2000. – 64 с.